

SADUTUSTA PÄIVÄKODISSA

-Lasten oma satukirja päiväkotiki Kuperkeikassa

Emma Hautamäki

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaaliala, sosionomi (AMK)

Sosiaali- ja kasvatusalan suun-

tautumisvaihtoehto

TIIVISTELMÄ

Hautamäki, Emma. Sadutusta päiväkodissa – lasten oma satukirja päiväkotikuperkeikassa. Diak, Pori, kevät 2015, 43s, 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus

Opinnäytetyöni toteutettiin nakkilalaisessa päiväkotikuperkeikassa. Opinnäytetyöni oli produktio, jonka tarkoituksena oli toteuttaa päiväkodin lasten kanssa oma satukirja sadutus-menetelmää apuna käyttäen. Produktion tarkoituksena oli lisätä päiväkodin tietoisuutta sadutuksesta, tallentaa muistiin lasten kulttuuria ja parantaa lasten osallisuutta.

Sadutus-menetelmä on suomalainen keksintö. Menetelmän kehittäjinä voidaan pitää Monikaa Riihelää ja Liisa Karlssonia. Sadutuksessa lapsi saa kertoa sadun, jonka aikuinen kirjaa ylös muistiin juuri niin kuin lapsi on sen kertonut. Sadutus korostaa lasten osallisuutta ja lasten omaa kulttuuria.

Projektissa käytettiin menetelmänä yksilösadutusta, jonka avulla tallennettiin lasten kertomukset muistiin. Lapset kuvittivat omat satunsa. Sadut koottiin yhteen kirjaan. Lapset olivat mukana myös kirjan ulkonäön suunnittelussa. Projekti huipentui kirjan julkaisujuhlaan, jossa kirjan satuja luettiin ääneen ja niistä keskusteltiin.

Kirjan teossa mukana olivat päiväkodin kolme ryhmää: Vekarat, Muksut ja Viikarit. Iältään projektiin osallistuneet lapset olivat 3-5 –vuotiaita. Projekti toteutettiin syksyllä 2014, aikavälillä lokakuu-joulukuu.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli lasten osallisuuden lisääminen ja lasten oman kulttuurin tallentaminen muistiin. Opinnäytetyössäni kerroin produktion valmistumisesta. Lisäksi perehdyin sadutuksen teoriaan, lasten osallisuuteen ja lasten omaan kulttuuriin.

Asiasanat: sadutus, projektityö, produktio, lasten oma kulttuuri, lasten osallisuus, varhaiskasvatus, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Hautamäki, Emma

Storycrafting method in kindergarten. Children's own story book at kindergarten Kuperkeikka.

40p., 4 appendices. Language: Finnish. Pori, Spring 2015

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.

Degree: Bachelor of Social Services

This thesis was a project, the aim of which was to collect children's stories by using the storycrafting method. The project took place at Kuperkeikka kindergarten in Nakkila.

Three separate groups of children who attended the kindergarten participated in the project. The age range of the children was 3-5 years old. The project took place during the autumn of 2014.

The storycrafting method is a Finnish invention. The method's developers are Monika Riihelä and Liisa Karlsson. In the storycrafting method a child tells a story and an adult writes it down exactly how the child described it. The storycrafting method places emphasis on children's participation.

I used the storycrafting method at the kindergarten for collecting children's stories. The children illustrated their own narratives which were then compiled into a book. The children also contributed to creating the overall design of the book. The project's highlight was the event at which all of the stories were read to the children.

The aim of my project was to increase the children's involvement and record their culture. In my thesis I write about the project, the children's participation, the storycrafting method and the children's culture.

Key words: storycrafting method, project work, children's participation, children's own culture, early childhood education.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO-----	7
2. LASTEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA-----	9
2.1 Lapset ja osallisuus-----	9
2.2. Osallisuuden parantaminen-----	10
3. OPPIMINEN JA LEIKKI-----	12
3.1 Lapsuus ja oppiminen-----	12
3.2 Leikin merkitys-----	12
4. SADUTUS-----	14
4.1 Sadutuksen teoriaa-----	15
4.2 Sadutuksen historiaa-----	16
4.3 Sadutuksen eri muodot ja kohderyhmät-----	16
5. LASTEN OMA KULTTUURI-----	19
6. PEREHTYMINEN SADUTUKSEEN-----	20
7. LASTEN OMA SATUKIRJA-----	21
7.1 Satukirjan tekeminen alkaa-----	21
7.2 Kirjan keskikohta-----	22
8. SATUKIRJAN VALMISTUMINEN-----	24
8.1 Viimeiset hetket-----	24
8.2 Kirjan julkaisujuhlat-----	25
9. KIRJAN RAKENNE JA KIRJAN SADUT-----	27
9.1 Kirjan rakenne-----	27
9.2 Lasten sadut-----	27
10. MINÄ SADUTTAJANA-----	28

10.1 Näin sadutin-----	29
10.2 Projektin haasteet-----	29
10.3 Projektin onnistumiset-----	30
11. ARVIOINTI JA HAVAINTOJA-----	32
11.1 Lapset-----	32
11.2 Aikuiset-----	33
12. SADUTUS OSANA VARHAISKASVATUSTA-----	35
13. AMMATILLINEN KASVU-----	37
LIITE 1: KIRJAN ETUKANSI-----	40
LIITE 2: TAKAKANSI-----	41
LIITE 3: KUVA JULKAISUJUHLASTA-----	42
LIITE 4: SATUKIRJAN LYHYET OHJEET SADUTUKSEEN-----	43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on sadutus. Sadutuksen tavoitteena on lisätä lasten osallisuutta. Varhaiskasvatuksessa aikuiset voivat olla usein huomaamatta tai kuuntelematta lasta. Sadutus on menetelmä, jossa korostetaan aitoa kuuntelua ja läsnäoloa.

Opinnäytetyöni oli produktio eli tuotekehittely. Produktio on lyhytkestoinen projekti, jossa tehdään konkreettinen tuote. Produktion tavoitteena on lisätä menetelmän tunnettavuutta työyhteisössä. Lasten oma satukirja oli tuote eli produkti. Tuotteen tekeminen lisäsi päiväkodin henkilökunnan ja lasten tietoisuutta sadutuksesta. (Kuokkanen, Kiviranta, Määttänen & Ockenström 2007, 32-33.) Päiväkodilla oli selkeää tarvetta sadutukseen, sillä lasten vanhemmat olivat pyytäneet sitä ja päiväkodissa ei oltu sadutettu pitkään aikaan. Produktiotyöskentelyyn liittyy neljä eri ulottuvuutta: toiminnallisuus, teoreettisuus, tutkimuksellisuus ja raportointi (Aaltonen, 2014). Pyrin työskentelyssäni toteuttamaan kaikki nämä ulottuvuudet.

Sadutuksen avulla voidaan lisätä lasten osallisuutta. Sadutuksen avulla lapsi voi ilmaista itseään ja ajatuksensa ilman pelkoa tuomitsemisesta. Sadutuksen avulla lapsi saa rohkaisevia kokemuksia ilmaista itseään tulevaisuudessa. Hyvä kommunikointikyky vaatii hyvää itsetuntoa.

Lapsen ääni ei tule riittävästi kuuluviin varhaiskasvatuksessa ja kasvatustilanteissa, vaikka juuri lapset ovat palvelun käyttäjiä. Tutkimusten mukaan kasvatustilanteissa aikuiset käyttävät suurimman osan ajasta puhumiseen ja lapsille tilaa keskusteluun, aloitteisiin ja kysymyksiin jää murto-osa. Kasvatustilanteissa tasa-arvoinen keskustelu lapsen ja kasvattajan välillä on yhä harvinaista. Sadutus on menetelmä, joka tukee tasa-arvoisen keskustelun rakennetta.

Lasten osallisuuden lisäksi perehdyin ja tutustuin myös lasten omaan kulttuuriin. Lapset luovat omaa kulttuuria jatkuvasti – leikit, hiekkalinnat, askartelut ja lasten omat sadut ovat lasten omaa kulttuuria. Lasten kulttuuria tallennetaan muistiin harvoin ja se ei saa ansaitsemaansa arvostusta. Tallentamiseen lapsi tarvitsee aikuisen apua. Opinnäytetyöni yhtenä tavoitteena oli koota ja tallentaa lasten omaa kulttuuria muistiin.

Sadutus on menetelmä, jolle on varmasti käyttöä varhaiskasvatuksessa. Se lisää lasten osallisuutta ja se voi olla tukemassa lasten oppimista. Sadutuksen avulla lapsi saa onnistuneita kokemuksia, jotka tukevat hänen kehittymistään ja oppimistaan.

2.LASTEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Lapset ja osallisuus

Varhaiskasvatuksellisiin tilanteisiin kuuluu olennaisena osana vuorovaikutus aikuisten ja lasten välillä. Vuorovaikutus voi olla eritasoista – ja vuorovaikutuksen avulla lasten kokemusta varhaiskasvatuksesta voidaan parantaa tai huonontaa. Dialoginen, vastavuoroinen ja tasa-arvoinen vuorovaikutus esiintyvät harvoin varhaiskasvatuksessa. Usein vuorovaikutus on katkonaista, jolloin aikuinen tekee aloitteen eli esittää kysymykset ja aikuinen arvioi lapsen vastausta. Yksipuolinen vuorovaikutus estää lasta ilmaisemasta itseään aidosti. (Kalliala 2008, 11 ; Karlsson 2003, 25-26.)

Erilaiset lapsikäsitkset vaikuttavat siihen millaista vuorovaikutusta pidämme lasten kanssa tärkeänä. Lapsikäsitkset muuttuvat jatkuvasti ja niihin vaikuttavat niin erilaiset kulttuurit kuin elämämme aika. Aikanaan lapsi on nähty tyhjänä tauluna eli tabula rasana , jota aikuinen voi ja pitää muokata mielensä mukaan. Itse lapsuutta on alettu arvostaa vasta ehkä viimeisen sadan vuoden aikana. Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapset eivät suinkaan ole tyhjiä tauluja, jotka ovat täysin kasvattajan muokattavissa. Jo pienellä lapsella on kokemuksia ja tietoja, jotka vaikuttavat esimerkiksi oppimiseen ja omaan identiteettiin. Yksi uusimmista lapsikäsitksistä on ajatus siitä, että lapsi on kompetentti eli täysin pätevä. Kompetentti lapsikäsitky näkee lapset aktiivisina jäseninä yhteiskunnassa. Lapset nähdään itsenäisinä ja täysivaltaisina. Kompetentit lapset eivät ole vain oman perheensä jäseniä, vaan lapset muodostavat keskenään ryhmiä, jotka esimerkiksi päiväkodissa ovat lapsille merkittäviä. Kompetentti lapsikäsitkseen pitää suhtautua myös kriittisesti. Voidaan pohtia antaako kompetentti lapsikäsitky lapselle mahdollisuuden olla aidosti lapsi, vai korostaako se aikuisten halua muuttaa lapsuutta aikuisuuden kaltaiseksi. (Kalliala 2008, 12-15)

Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on varhaiskasvatuksen teorian pohja. Sen neljä yleisperiaatetta ovat:

- 1) Lasta ei saa syrjiä ja häntä on kohdeltava tasa-arvoisesti.
- 2) Lapsen edun huomioiminen.
- 3) Lapsella on oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen.
- 4) Lapsen mielipide on otettava huomioon häntä koskevissa asioissa.

Varhaiskasvatuksen päätavoite on kokonaisvaltaisesti hyvinvoiva lapsi. Hyvinvoivalla lapsella on paremmat mahdollisuudet hyvään kasvuun, oppimiseen ja kehittymiseen. Tukemalla lapsen terveyttä ja toimintakykyä edistetään lapsen hyvinvointia. Lapsen on koettava tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Näin lapsi saa vahvistusta omalle itsetunnolleen ja hän uskaltaa tutustua uusiin asioihin ja ympäristöönsä. Kasvattajan tehtävänä on kunnioittaa lasten mielipiteitä ja kokemuksia, sekä ottaa ne työssään huomioon. (Varhaiskasvatussuunnitelma, 13- 17.)

Sosiaalisuus on osa ihmisyyttä. Tämän vuoksi ihmiselle on tärkeää, että hän saa kommunikoida muiden kanssa ja hänen viestinsä otetaan vakavasti. Kommunikointi muiden ihmisten kanssa vaatii tervettä itsetuntoa. Itsetunto kehittyy lapsuudessa, kun saa mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan ja muut ottavat ajatukset vakavasti (Karlsson 2003, 24-25.)

2.2. Osallisuuden parantaminen

Aidossa osallistumisessa kaikilla toimintaan osallistujilla (sekä aikuisilla että lapsilla) on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja tehdä aloitteita. Aito osallistuminen on soljuvaa, vastavuoroista ja tasa-arvoista. Jokainen mielipide ja aloite otetaan vakavasti ja jokaista osallistujaa kuunnellaan. Ajatuksiin otetaan kantaa olemalla samaa mieltä, eri mieltä tai antamalla uusia näkökulmia. Aidossa osallistumisessa olennaista on kaikkien osapuolten tasapuolinen kuuntelu ja mahdollisuus tehdä aloitteita. Aidossa osallistumisessa ei pidetä olennaisena tietoa siitä kuka on oikeassa tai väärässä. Aito osallistuminen mahdollistaa uusien näkökulmien ja ideoiden syntymisen. Leikkivät lapset käyttävät tätä kommunikaatiomuotoa leikkinsä aikana (Karlsson 2003, 24- 25.)

Hyvään keskusteluun liittyy ajatus avoimesta dialogista. Avoimessa dialogisessa keskustellussa annetaan tilaa erilaisille näkemyksille ja jokaisen keskustelijan ääni pääsee kuuluviin. Totuus on henkilökohtainen kokemus ja se muodostuu ja muuttaa muotoaan keskusteluissa muiden ihmisten kanssa. Dialogisessa keskustelussa tärkeintä on toisten keskustelijoiden aito kuuntelu ja erilaisten ajatusten ja mielipiteiden hyväksyminen. Kaikkien keskustelijoiden näkökannat ovat merkittäviä uuden ymmärryksen syntymiselle. (Tulensalo & Ylä-Herranen 2009, 22-26.)

Lasten osallisuuden parantaminen lähtee kasvattajan aidosta kiinnostuksesta siihen mitä ajatuksia ja toiveita lapsilla on. Lapsilta mielipiteiden kysyminen voi olla ongelmallista, sillä monet lapset ovat jo tottuneet siihen, että aikuinen ei halua oikeasti kuulla heidän

ajatuksia ja ehdotuksia, vaan aikuinen on jo määritellyt toivomansa vastauksen itse. Esimerkiksi ruokailutilanteen päätyttyä aikuinen saattaa kysyä lapsilta: ”Mitä sanotaan?” Aikuinen tietää tähän kysymyksen haluamansa vastauksen jo etukäteen. Useimpien lasten tavoitteena on vastata aikuisen odotuksiin. Lapsi miettiikin usein miten aikuinen haluaa hänen vastaavan ja vastaa sen mukaan, minkä ajattelee olevan aikuiselle mieluinen vastaus. Usein lapset vastaavat lyhyesti. Lyhyet vastaukset aiheuttavat sen, että aikuinen saattaa yrittää ”lypsää” lapsesta lisää tietoa. Tämä tapahtumakierre saattaa estää lasta ilmaisemasta itseään aidosti. (Karlsson 2003,35.)

Kyselijällä on aina valta. Kysyjä on aloitteentekijä. Kysyjä johdattelee myös mihin suuntaan keskustelu etenee. Tutkimukset osoittavat, että kasvattajan jatkuva kyseleminen passivoittavat lasta. Asia voidaan kääntää myös toisin päin – vähän kyselevä kasvattaja kannustaa lasta kyselemään ja pohtimaan itse. Lasten kanssa keskustelussa tavoitteena olisikin synnyttää hedelmällinen tilanne, jossa molemmilla keskustelijoilla on mahdollisuus tehdä aloitteita. Lisäksi keskustelussa on tärkeää, että ollaan aidosti kiinnostuneita kuulemaan mitä toinen henkilö haluaa kertoa. Tasa-arvoisen keskustelun tavoitteena ei ole löytää oikeaa vastausta, vaan asian pohtiminen yhdessä. (Karlsson 2003, 35-36.)

Saduttaminen voidaan nähdä menetelmänä, jossa keskustelu on tasa-arvoista. Saduttaja eli aikuinen ei esitä lisäkysymyksiä tai yritä johdattaa lapsen satua tiettyyn suuntaan. Saduttamisessa opitaan kuuntelemaan toista aidosti. Saduttamisessa merkittävintä on se, mitä sadutettava kertoo. Satu kuitenkin tehdään yhdessä. Sadutettava kertoo sadun ja saduttaja keskittyy kuuntelemiseen ja sadun kirjaamiseen muistiin. Sadutettavalla on kuitenkin valta omaan satuunsa ja vain sadutettava voi itse muokata tai muuttaa sitä. (Karlsson 2003; Karlsson 2005.)

3. OPPIMINEN JA LEIKKI

3.1 Lapsuus ja oppiminen

Uteliaisuus on luonnollinen osa lapsuutta. Oppiminen on kokonaisvaltaista.

Oppimisensa apuna lapsi käyttää kaikkia aistejaan. Vuorovaikutus muiden ihmisten ja ympäristön kanssa on merkittävä osa oppimista. Oppiminen tapahtuu parhaiten silloin, kun lapsi on itse aktiivinen ja innostunut. (Varhaiskasvatussuunnitelma 18.)

Lapsen oppimista voidaan estää jatkuvalla kysymisellä, arvioinnilla ja unohtamalla ottaa huomioon lasten omat aloitteet ja ajatukset. Lasten aito kuunteleminen aktivoi oppimisprosessia. Lapsen ja hänen oppimiseensa kohdistuvat negatiiviset käsitykset vaikuttavat negatiivisesti lapsen oppimiseen. Vahva itsetunto tukee oppimista. (Karlsson 2003, 25.)

Tutkimusten mukaan lapsen osa varhaiskasvatuksessa on usein passiivinen. Lapsilla on vain vähän mahdollisuuksia vaikuttaa asioiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Aikuiset suunnittelevat toiminnan ja toteuttavat sen. Aikuisilla on usein enemmän mahdollisuuksia tehdä aloitteita kuin lapsilla. Tutkimusten mukaan aikuinen puhuu 70-90 prosenttia kasvatustilanteissa, kun taas koko lapsiryhmä saa puheaikaa 10-30 prosenttia kokonaisajasta. (Karlsson 2003, 26- 28.)

3.2 Leikin merkitys

Leikin määrittelemisen on haastavaa. Leikki on moniulotteista. Jokainen leikin tulkitsija näkee leikin eri merkityksessä. Aikuisille leikki voi tarkoittaa uusien asioiden oppimista ja omaksumista leikin kautta, kun taas lapsille leikki on luonnollinen osa lapsuutta.

Leikissä yhdistyvät tosi ja epätosi. Leikki opettaa jotain elämästä. Leikin avulla voidaan syventää ymmärrystä ja oppia uusia asioita. Leikissä lapsi voi olla aikuinen, joka hallitsee asioita, joita lapsi ei vielä itse hallitse. Leikissä tapahtuu paljon – leikin aikana neuvotellaan, asetutaan toisten ihmisten asemaan, keksitään, nauretaan, iloitaan, kinastellaan. Leikissä käytetään laajasti eri toimintamuotoja – niin kehonkieltä kuin mielikuvitusta. (Karlsson 2003,20.)

Lasten leikki on lähtökohta sosiaaliselle toiminnalle. Leikin avulla lapset oppivat uusia asioita ja työskentelemään pareittain tai ryhmissä. Lasten välinen vapaa leikki eroaa huomattavasti aikuisten suunnittelemasta leikistä. Aikuisten suunnittelemalla leikillä on

usein jokin pedagoginen tarkoitus, esimerkiksi numeroiden opettelu. Vapaan leikin mahdollistaa sosiaaliset taidot ja kyky lukea muiden ihmisten eleitä sekä muita sanattomia viestejä. Vaikeudet kommunikaatiossa voivat sulkea lapsen ulos leikistä. Lapsille päiväkodissa tärkeintä ovat leikkikaverit. Tämän vuoksi on tärkeää, että päiväkodissa tuetaan leikkiä. (Riihelä 2002, 1-3.)

Leikki on luonnollista ja osa ihmisen elämää. Leikkimistä ei voida pitää erillisenä osana ihmisyyttä vaan osana ihmisyyttä. Kulttuurimme voidaan nähdä koostuvan leikistä: erilaiset rituaalit, pelit, kilpailut, myytit ja juhlat ovat aikuisten leikkiä. Luovassa toiminnassa leikillisuus on tärkeää. (Karlsson 2003, 19.)

Vuorottelu on luonnollinen osa ihmisen kommunikaatiokykyä. Vuorottelu tarkoittaa vastausten ja ehdotusten vuorottelua tasapainoisessa suhteessa. Jo pienet lapset ovat valmiita tekemään ehdotuksia ja odottamaan vastauksia. Tutkimusten mukaan jo vastasyntyneet lapset pystyvät kommunikoimaan keskenään vuorottelevasti. Leikin voidaan nähdä olevan vuorottelevaa kommunikaatiota. Tasa-arvoisessa leikkitilanteessa kaikki leikkijät saavat esittää ehdotuksia ja jokaiseen ehdotukseen vastataan. (Riihelä 2002, 5-6.)

Sadutus kuten muutkin taiteelliset menetelmä voidaan nähdä leikillisenä menetelminä. Sadutus vaatii sekä sadutettavalta että saduttajalta uskallusta heittäytyä mukaan leikkiin. Kuten leikeissä saduissakin voi tapahtua mitä vain. Sadutettava ja saduttaja kommunikoivat keskenään vuorottelevasti. Heidän molempien tehtävänä on uppoutua sadun maailmaan ja unohtaa ulkopuolella oleva. (Karlsson 2003,20 ;Sava & Katainen 2004,32.)

4. SADUTUS

4.1 Sadutuksen teoriaa

”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” (Karlsson 2003, 44.)

Sadutus on menetelmä, jossa sadutettava saa äänensä kuuluviin. Sadutus lähtee aidosta halusta kuunnella ja kohdata toinen ihminen. Sadutukseen tarvitaan sadutettava (sadun kertoja), saduttaja, kynä ja paperia. Sadutuksen tarkoituksena on tuottaa yhdessä satu. Sadutettava määrittelee itse mistä ja miten hän kertoo. Saduttajan tehtävänä on keskittyä kuuntelemaan tarkasti ja kirjaamaan satu ylös juuri niin kuin kertoja sen sanelee. Lopuksi satu luetaan ääneen ja sadutettava saa halutessaan tehdä korjauksia satuunsa. Saduttaja ei puutu satuun tai muuta satua millään tavalla. (Karlsson 2003; Karlsson 2005; YLE 2013.)

Sadutettavaa lasta ei tarvitse tuntea etukäteen. Uusi työntekijä voi tutustua hyvin nopeasti ja henkilökohtaisesti lapsiin sadutuksen avulla. Saduttaminen keino on päästä lähelle lasta. Sadutuksessa tärkeää on vastavuoroinen toiminta-kulttuuri, jossa lapsi on tasa-arvoisessa asemassa aikuisen kanssa. Saduttamisessa on olennaista, että aikuinen viestittää lapselle olevansa aidosti kiinnostunut siitä mitä lapsi haluaa juuri nyt kertoa. Aikuisen ollessa aidosti kiinnostunut lapsen asioista ja aloitteista, tukee se lapsen itsetuntoa ja identiteetin kehittymistä ja vahvistumista. Jo muutaman sadutuskerran on todettu lisäävän lapsen oma-arvontuntoa ja itsetunnon vahvistumista. Menetelmän oppii parhaiten saduttamalla, ei kirjoista lukemalla. Jokainen sadutuskerta on erilainen, joten saduttaja oppii aina jotain uutta. (Karlsson 2003, 44; Karlsson 2005, 9-10 ; YLE 2013.)

Viestintä ja kommunikointi muiden ihmisten kanssa on meille tärkeää. Viestintä muiden ihmisten kanssa niin etteivät he ota ajatuksiamme aidosti huomioon tai kuuntele meitä on negatiivista. Kommunikointi muiden kanssa vaatii hyvää itsetuntoa. Hyvän itsetunnon kehittymiselle tärkeää on, että jo pienikin lapsi saa mahdollisuuksia ilmaista mielipiteensä, kertoa ajatuksiaan ja oppia kuuntelemaan muita.

Sadutuksessa lapsi saa puheenvuoron. Lapsi saa itse määrittää sen mistä hän kertoo ja mistä hän ei halua kertoa. Sadutuksessa lasta kehoitetaan kertomaan satu – kysymys

pidetään avoimena. Kehotus myös osoittaa lapselle, että nyt ollaan kiinnostuneita hänen omista ajatuksistaan. Sadutuksen tarkoituksena on antaa lapselle ääni. Tämän vuoksi lapselle ei anneta valmista aihetta virikkeeksi eikä häntä kehoiteta muuttamaan tarinaansa. (Karlsson 2005,45.)

Kertomista ei tarvitse opetella erikseen, sillä sadut ovat olennainen osa ihmisen koko elämää. Sadut muodostuvat kokemuksista ja elätystä elämästä. Saduissa yhdistyvät tosi ja epätosi. Sadussa tosi ja epätosi voivat vuorotella, satu voi olla täysin totta tai täysin mielikuvitusta. Lasten saduissa voi nähdä aikuisuuden. Saduissa lapset voivat hallita asioita, joita eivät vielä itse hallitse. Sadut ovat osa jokaista kulttuuria – niitä kerrotaan, luetaan, kirjoitetaan muistiin, piirretään ja katsellaan ympäri maailmaa. Sadut auttavat hahmottamaan maailmaa.(Karlsson 2003; Karlsson 2005 & Martin 2004, 77- 78.)

Kertojalla on valta päättää millainen hänen satunsa on. Sadutuksessa ei noudateta kirjallisuuden sääntöjä koskien perinteisen sadun rakennetta. Satu voi olla vaikka kaksi sanaa tai monta sivua pitkä oleva tarina. Satu voi olla hassu tai pelottava. (Karlsson 2003, 45- 46.)

4.2 Sadutuksen historiaa

Sadutusmenetelmän äitinä voidaan pitää koulupsykologia ja valtiotieteen tohtoria, Monika Riihelää. Hän aloitti sadutusmenetelmän kehittämisen 1980- luvulla. Ensimmäisen kerran hän kokeili menetelmää 1980-luvun alussa työskennellessään koulupsykologina. Riihelä huomasi, että vapaa kerronta voi avata lapselle paremman mahdollisuuden ilmaista itseään kuin aikuisen jatkuva kyseleminen. Riihelä on työssään kokenut haastavaksi päästä sisälle lasten sisäiseen maailmaan ja ajatuksiin. Valmiit haastattelukaavat antavat asiantuntijalle valmiit kysymykset, mutta ne eivät palvele lasten tarpeita tarpeeksi hyvin. Riihelä myös huomasi, että hän ei löytänyt lasten omia ajatuksia muistiinpanoistaan, vaan kaikki oli hänen omaa tulkintaansa. Riihelä kysyi myös tutuiltaan, jotka työskentelevät lasten parissa. Kukaan ei löytänyt arkistoistaan lasten omia ajatuksia. (Karlsson 2003, 101- 102.)

Tästä huomiosta johtuen perustettiin työryhmä, jonka tarkoituksena oli löytää keinot lasten ajatusten parempaan kuulemiseen. Työryhmään kuuluivat viisi opettajaa ja neljä koulupsykologia. Työryhmän pohtimisen kohteena olivat miten pedagogiikka ja lasten oma maailma ovat vastakkain. Työryhmä tutustui eri teorioihin liittyen lasten osallisuuteen. Yksi heidän tutkimistaan teorioista oli ukrainalaisen Vasili Suhomlinskin

ajatukset. Suhomlinski on vaikuttanut suuresti sadutus-menetelmän ideaan. Suhomlinski korosti satujen ja luonnon merkitystä lapsille. Suhomlinski tallensi muistiin lasten kertomia satuja. (Karlsson 2003, 103-104.)

Työryhmä kehitti lapsille suunnatun uuden haastattelumenetelmän nimeltään *Aikakortit*. Aikakorteissa lasta ensin sadutettiin ja vasta saduttamisen jälkeen otettiin käyttöön Aikakortit. Aikakorttien avulla haluttiin saada lisää tietoa lasten aikakäsityksistä. Korttien tarkoituksena oli antaa lapselle mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan.

1990-luvun puolessa välissä sadutusta muokkasi Satukeikka – projekti. Projekti aloitettiin 23 kunnan kanssa, mutta myöhemmin se laajeni jopa ulkomaille. Projektin tavoitteena oli päiväkotien välinen verkostoyhteistyö ja saduttamisen tunnetuksi tekeminen varhaiskasvatuksessa. Satukeikkaan osallistui tuhansia lapsia ja satoja lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia. Satukeikka – projektin aikana ammattilaiset huomasivat sadutuksen olevan keino lasten osallisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksessa. Satukeikka – projektin aikana sadutettiin lapsia erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi projektin aikana toteutettiin satukirjeenvaihtoa, jossa päiväkodit vaihtoivat keskenään satuja. (Karlsson, 1999; Lapset kertovat.)

Sadutus on menetelmä, joka on muuttunut ja muuttanut muotoaan vuosien saatossa. Sadutus oli aluksi terapiapainotteista. Myöhemmin sadutusta käytettiin opetuksen kehittämiseen ja pohtimalla esimerkiksi miten pienryhmät voivat lisätä lasten oppimista. Myöhemmin sadutus on korostanut lasten omaa kulttuuria ja sen arvostamista. Useat eri henkilöt lapsista aikuisiin ovat muokanneet sadutusta. Riihelän lisäksi Liisa Karlsson on ollut sadutus-menetelmän kehittäjänä Suomessa kirjoittamalla useita teoksia sadutuksesta. Sadutus-menetelmää on myös kehitetty sopimaan eri-ikäisille henkilöille, vaikka alun perin sadutus oli suunnattu lapsille. (Karlsson 2005,100 & YLE.)

4.3 Sadutuksen eri muodot ja kohderyhmät

Yksilösadutus on sadutuksen tunnetuin muoto. Yksilösadutuksessa saduttaja saduttaa yhtä lasta kerrallaan. Sadutus voi tapahtua erillisessä huoneessa tai samassa tilassa muiden kanssa. Yksilösadutus antaa mahdollisuuden kohdata lapsen täysivaltaisesti. Sadutus kannattaa aloittaa yksilösadutuksesta. Yksilösadutuksen lisäksi sadutukseen on kehitetty muitakin muotoja.

Yksilösadutuksen lisäksi voi toteuttaa ryhmäsadutusta. Henkilöitä sadutetaan pienryhmässä. Ryhmäsadutuksessa on tärkeää varmistaa, että kaikkien äänet pääsevät tasapuolisesti kuuluviin. Ryhmäsadutus opettaa ottamaan muut huomioon ja asiat voidaan nähdä ja perustella monesta eri näkökulmasta. Pienryhmätoiminnan on todettu tukevan lapsen oppimista. (Karlsson 2003 ; Karlsson 2005 & Riihelä 2002.)

Aihesadutus on sadutusta, jossa sadutetaan valitun teemaan mukaan. Lasta voi esimerkiksi pyytää kertomaan satu lapsen piirustuksesta. Ennen aihesadutusta on hyvä tehdä vapaata sadutusta lapsen kanssa useita kertoja. Aihesadutusta ei kannata käyttää jatkuvasti, vaan välillä on hyvä käyttää myös vapaata sadutusta. Liiallinen aihesadutus voi antaa lapselle mielikuvan, että saduttaja määrittelee liikaa mistä saa kertoa. Jatko- tai ketjusadutus on sadutusta, jossa toinen henkilö jatkaa toisen henkilön satua. Esimerkiksi Satukeikka- projektin aikana toteutettiin satukirjeenvaihtoa. Satukirjeenvaihto voi yhdistää lapsia. (Karlsson 2003; Karlsson 2005.)

Vaikka sadutus kehitettiin alun perin lapsille, niin sopii se kaiken ikäisille. Nuoremmat sadutettavat ovat olleet muutaman kuukauden ikäisiä ja vanhimmat lähes satavuotiaita. (Yle 2013.) Kerronta on luonnollinen osa ihmisyyttä, eikä sitä tarvitse opettaa erikseen. Tarinat ja kertomukset kiehtovat kaikkia ihmisiä riippumatta heidän kulttuuristaan tai iästään. Kulttuurimme on ollut alun perin narratiivinen (puhuttu) ja myöhemmin olemme siirtyneet kirjoitettuun kulttuuriin. Yhä vieläkin kerromme tarinoita eteenpäin nuoremmille sukupolville, jotka saattavat olla satoja vuosia vanhoja. Sadut vastaavat ihmisten perimmäisiin kysymyksiin olemassaolosta ja elämän tarkoituksesta. Ihminen käyttää narratiivista ajattelua hyväkseen päivittäin. Nykyään kirjoitettua kieltä arvostetaan enemmän kuin puhuttua. On kuitenkin muistettava, että jokainen meistä on oppinut puhutun kielen ensin. Puhuttu kieli sisältää ääneen lisäksi myös äänettömän viestin eli puhujan eleet ja äänenpainon. Näitä asioita kirjoitettu kieli ei voi vangita. Sadutus korostaa puhutun kielen arvostamista. Sadutus ei määrittele millainen satu on.

Jokainen sadutettava saa itse päättää millainen hänen satunsa juuri sillä hetkellä on. (Karlsson 2003, 113-114.)

Pieniäkin lapsia voi saduttaa. Haasteena ei ole lapsi, vaan aikuisen kyky vastaanottaa lapsen viesti. Pienten lasten saduttaminen aloitetaan yleensä leikin kautta. Saduttaja kertoo avoimesti lapselle kirjaavansa lapsen leikin ylös. Kirjaaja keskittyy kuuntelemaan lasta ja hänen leikkiään. Leikki kirjataan muistiin juuri niin kuin lapsi sen leikkii. Lopuksi leikki luetaan lapselle ääneen. Näin pieni lapsi saa ensikosketuksen sadutukseen ja huomaa yhteyden puhutun ja kirjoitetun kielen välillä. (Karlsson 2003, 144-146.)

Sadutus on sopiva toimintamuoto myös nuorten kanssa. Sadutus korostaa läheisyyttä, toisen arvostamista ja aitoa kuuntelua. Monet näistä ovat nuorille tärkeitä arvoja. Sadutuksessa kannattaa puhua mieluummin kertomuksista kuin saduista. Näin satu-sana ei kahlitse nuorta, sillä monella nuorella on jo ajatus siitä millainen sadun kuuluu olla täyttääkseen kriteerit. Sadutuksessa ei ole suorituspaineita, vaan jokainen satu hyväksytään. Sadutuksen avulla nuori voi purkaa vaikeitakin kokemuksia. Sadutus on keino lähestyä nuorta. (Karlsson 2003, 148-149.)

Aikuiset ja seniorit nauttivat satujen kertomisesta. Aikuisten saduissa yhdistyvät mielikuvitus ja tosi. Sadutusta on käytetty niin työpaikoilla kuin vertaisryhmissä. Sadutuksen avulla voidaan oppia näkemään asioita eri näkökulmista, kuuntelemaan aidosti ja ilmaisemaan itseään paremmin. Työpaikoilla on esimerkiksi kokeiltu sadutusta niin, että työntekijät saduttavat toisiaan. Saduttaminen vaatii keskittymistä toisen kuunteluun. Se voi olla välillä aikuisille haastavaa. Saduttaminen vaatii myös heittäytymistä ja luovuutta, joista on hyötyä useissa eri ammateissa. Sadutus lisää yhteisöllisyyttä ja antaa keinoja tutustumiseen. (Karlsson 2003, 148-149.)

5. LASTEN OMA KULTTURI

Lasten kulttuuriksi nimetty kulttuuri on monesti aikuisten luomaa ja toteuttamaa. Lastenkirjat kirjoittavat ja kuvittavat yleensä aikuiset, lasten musiikin säveltävät ja toteuttavat yleensä aikuiset. Lasten oma itsensä luoma kulttuuri on piilossa, vaikka lapset luovat omaa kulttuuriaan päivittäin. Lapset maalavat, muovailevat, keksivät satuja, leikkivät, loruilevat. Lapset luovat jatkuvasti jotain uutta. Lasten oma kulttuuri jää kuitenkin piiloon, sillä sitä ei tallenneta riittävästi eikä se ole saanut ansaitsemaansa arvostusta yhteiskunnassa. Oman kulttuurinsa tallentamiseen lapsi tarvitsee aikuisen apua. Kodeista löytyvät suurimmat kokoelmat lasten omaa kulttuuria, sillä monet piirustukset ja lasten askartelut säilötään. Sadutus korostaa lasten omaa kulttuuria, sillä vain harvoin lasten sanomisia kirjataan ylös juuri niin kuin lapsi sen kertoo. (Karlsson 1999, 39-41.)

Lasten kulttuurin käsite on hyvin laaja. Lastenkulttuuri voi olla aikuisjohtoista tai lapsijohtoista. Aikuisjohtoinen lastenkulttuurin alakäsitteet ovat aikuisten kuvaukset lasten kulttuurista, aikuisten luoma ja tuottama kulttuuri lapsille ja luova toiminta aikuisten johtamana, jossa aikuiset ja lapset tuottavat kulttuuria yhteisesti.

Lapsijohtoinen lastenkulttuuri voidaan jakaa kahteen alakäsitteeseen: spontaanin kulttuuritoimintaan ja lasten omaan perinnekulttuuriin. (Karlsson 1999, 40.) Lasten omaa kulttuuria voi olla vaikeaa määritellä, sillä käsitteitä ei ole määritelty selkeästi. Aloitteen ollessa lapsella kulttuurintekemiseen voidaan sitä kutsua joko lasten omaksi kulttuuriksi tai lasten kulttuuriksi. Lasten ja aikuisten yhdessä luoma kulttuuri, joissa molemmilla on mahdollisuus aloitteeseen, ei voida sijoittaa selkeästi aikuisjohtoisuuteen tai lapsijohtoisuuteen. Sadutusta ei voida tämän vuoksi määritellä selkeästi joko lapsi – tai aikuislähtöiseksi, sillä molemmilla on mahdollisuus aloitteeseen. (Karlsson 1999,41.)

6. PEREHTYMINEN SADUTUKSEEN

Sadutuksessa minua kiehtoi ajatus mahdollisuudesta kurkistaa lapsen sisäiseen maailmaan ja läsnäolo lapsen kanssa. Ennen projektin alkamista tutustuin sadutuksen teoriaan lukemalla kirjallisuutta aiheeseen liittyen. Syyslomaviikolla päiväkodissa oli vähemmän lapsia, joten halusin kokeilla sadutusta silloin. Alun perin tarkoitukseni oli kokeilla sadutusta vain yhden lapsen kanssa. Olin tarkkaillut lasta jo hetken ja huomannut hänen omaavan vilkkaan mielikuvituksen. Ajattelin hänen olevan helppo ensimmäinen sadutettava. Lisäksi olin hänelle tuttu. Olin ollut harjoittelijana hänen ryhmässään jo lähes kaksi viikkoa. Olimme leikkihuoneessa ja hän leikki. Kysyin häneltä, haluaisiko hän kertoa sadun. Hän suostui. Menimme erääseen huoneeseen, jossa saimme olla hetken rauhassa. Pyysin häntä kertomaan sadun, jonka merkitsisin muistiin juuri niin kuin hän sen minulle kertoo. Lapsi alkoi lähes välittömästi kertomaan satua. Lapsi puhui nopeasti ja välillä jouduin pyytämään lasta odottamaan, jotta ehtisin kirjoittaa kaiken muistiin. Tämä ei tuntunut lasta haittaavan. Sadun tultua valmiiksi luin sen lapselle ääneen. Lapsi halusi kertoa toisen sadun. Suostuin tietysti tähän. Lapsi aloitti kertomaan toista kertomusta lähes välittömästi. Toinen satu oli täysin erilainen kuin lapsen ensimmäinen satu.

Lasten kertoessa molempia satujaan mieleeni nousi ajatuksia. Ajatuksia läsnäolosta ja aidosta kuuntelemisesta. En keskeytä, en esitä lisäkysymyksiä tai korjaa virheitä. Oli myös koskettavaa nähdä kuinka innoissaan lapsi kertoi satuaan ja kuinka ylpeänä hän kuunteli lukiessani sitä. Samanlainen tunnetila nousi esiin myös kaikissa muissa sadutustilanteissa.

Lopulta lähdimme takaisin muiden lasten ja aikuisten pariin. Kysyin lapselta haluaisiko hän, että lukisin sadun ääneen myös muille. Lapsi suostui. Leikki-huoneessa minä ja lapset istuimme alas lattialle. Kerroin tarinat lapsille. Lapset olivat selvästi innoissaan näistä kahdesta sadusta. Lopuksi kaikki taputtivat sadulle ja sadun kertojalle. Tämän jälkeen myös muutamat muut lapset halusivat kertoa sadun. Sadutin heitä. Jokainen sadutuskerta onnistui hyvin ja päivän päätteeksi lapset saivat viedä satunsa kotiin.

7. LASTEN OMA SATUKIRJA

Toteutin lasten oman satukirjan yhdessä nakkilalaisen päiväkotiki Kuperkeikan lasten kanssa. Päiväkodin toiminta-ajatuksena on ainutkertainen lapsuus, lasten ja vanhempien kuuntelu ja leikki. (Nakkilan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.)Sadutus korostaa lapsuuden ainutkertaisuutta, lasten kuuntelua ja myös leikillisuus on mukana. Sain myös selville, että muutamat vanhemmat olivat pyytäneet sadutusta. Sadutusta oli käytetty päiväkodissa ennenkin, mutta sitä ei oltu toteutettu pitkään aikaan. Haastatteleman lastentarhanopettaja oli kuitenkin kokeillut sadutusta työssään. Hänen mielestään menetelmä on kiva ja ruokkii lapsen mielikuvitusta. Hänen mukaansa sadutuksen avulla lapsi voi purkaa vaikeitakin asioita. Hänen mukaansa lasten osallisuus ei näy tarpeeksi varhaiskasvatuksessa ja lapsilta pitäisi kysyä enemmän. (Anne Aikala, henkilökohtainen tiedonanto 12.12.2014.) Produktiolle oli siis paikkansa päiväkodissa.

Sadutin lapsia kolmessa eri ryhmässä: Vekaroissa, Muksuissa ja Viikareissa. Lapset osallistuivat satukirjan tekoon kertomalla satuja, kuvittamalla omia satujaan, kuvittamalla etu – ja takakannta sekä muita kirjan osia ja kuuntelemalla yhdessä satuja.

Kirjaan kerättiin yhteensä 15 satua. Ensimmäinen kirjan satu kerrottiin 29.10.2014 ja viimeinen satu kirjattiin muistiin 10.12 2014. Iältään sadutettavat lapset olivat 3-5 – vuotiaita. Kirjan valmistuttua pidimme kirjan valmistujaisjuhlat, jossa luin koko kirjan lapsille. Lopuksi keskustelimme saduista – mitä tuntemuksia ja ajatuksia saduttaminen ja satujen kuunteleminen lapsissa herättivät.

7.1.Satukirjan tekeminen alkaa

Kutsun työtäni projektiksi, sillä satukirjan teolla oli selkeä alku ja loppu. Projektin tavoitteena oli toteuttaa lasten satukirja ja lisätä sadutuksen tunnettavuutta päiväkodissa niin aikuisten kuin lasten parissa. Ensimmäisen sadutus- kokemusten jälkeen minulle iski palo sadutukseen. Pohdin myös paljon lasten osallisuutta niin päiväkotimaailmassa kuin lasten omaa kulttuuria. Päiväkotimaailmassa kasvattajat eivät aina osaa olla aidosti läsnä ja vain kuunnella lasta tai antaa hänelle mahdollisuuksia tehdä aloitteita keskustelun aikana. Lasten kulttuuri on monesti aikuisten luomaa – lasten kirjat ovat

kirjoittaneet ja kuvittaneet aikuiset, lasten laulut ovat säveltäneet ja esittäneet aikuiset. Aikuisilla on mahdollisuus tallentaa omia kulttuuri-tuotoksiaan, mutta lapsilla ei sitä mahdollisuutta ole, siihen lapsi tarvitsee aikuisen apua. (Karlsson 1999, 39-40.) Halusin tässä projektissa tuoda esiin lasten osallisuuden ja lasten oman kulttuurin. Minulle muotoutui ajatus lasten omasta satukirjasta. Kirjasta, josta kuuluisi ja näkyisi lasten oma ääni.

Valitsin sadutusmuodokseni yksilösadutuksen. Yksilösadutuksessa minua viehätti sen yksinkertaisuus ja mahdollisuus aitoon kuunteluun ja läsnäoloon. Lisäksi uskon, että päiväkodeissa lapset saavat harvoin kahdenkeskistä huomiota aikuisilta. Projektini alussa kohtasin myös sadutukseen liittyviä haasteita. Sadutusprojektini alussa olin Vekarat-ryhmässä. Kaikki lapset eivät halunneet kokeilla sadutusta. Päätin, että projektini yhtenä teemana on lasten vapaaehtoisuus. Vapaaehtoisuus on olennainen osa sadutusta. Lapsi voi olla osana sadutusta monella tavalla, esimerkiksi kuuntelemalla muiden satuja tai kuvittamalla. Kerron sadutukseen liittyvistä haasteista myöhemmin tarkemmin. Projektini aikana sain kokea useita positiivisia asioita, joista myös kerron tarkemmin myöhemmin. Ensimmäinen satukirjaan saatu satu kirjoitettiin muistiin 29.10.2014. Muistan sadutustilanteen hyvin. Lapsi alkoi kertomaan satuaan innostuneesti. Sadussa tapahtui paljon erilaisia asioita. Lapsen satu oli olemukseltaan iloinen. Lapsi hihitteli kertoessaan satua. Merkitsin hihitykset satuun, sillä mielestäni ne olivat olennainen osa sitä. Kuunnellessani lasten kertomusta minua alkoi hymyilyttää. Miten iloinen satu saattoi olla. Kirjoitin lapsen sadun puhtaaksi tietokoneella, jonka jälkeen jätin sadun lapselle. Pyysin lasta kuvittamaan oman satunsa.

7.2 Kirjan keskikohta

Siirryin uuteen ryhmään Muksuihin. Tein havainnon, että saduttaminen oli hyvä tapa tutustua uusiin lapsiin. Sadutin Muksuissa kuutta lasta. Muksuissa tunsin saavani lisää varmuutta saduttajana. Uskon, että projektin aikana kehityin saduttajana paremmaksi. Saduttamisen voi oppia kunnolla ainoastaan saduttamalla mahdollisimman paljon..

Aloin myös lukemaan lasten satuja ääneen (kysyin aina lupaa lapselta itseltään) aamupiireissä. Lapset keskittyivät aina tarkasti kuuntelemaan satua. Lopuksi taputimme yhdessä. Tämä osoitti arvostusta ja kunnioitusta satua kohtaan. Sadun yhdessä kuunteleminen on osa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Siinä saa rauhassa keskittyä kuuntelemaan. Kerroin lapsille myös sadutuksesta ja lasten omasta satukirjasta yhteisesti. Näin mahdollisimman moni lapsi tiesi projektista.

Sadutin lapsia usein aikana, jolloin toiset lapset vielä nukkuivat lepohuoneessa. Tämä oli mielestäni paras aika siihen. Monesti sadutustilanteen jälkeen lapset kysyivät toisiltaan saduistaan ja saattoivat keskustella niistä.

Eräs sadutustilanne on jäänyt myös hyvin mieleeni. Ensimmäisellä sadutuskerralla ei syntynyt satua. Kerroin lapselle, että hänen toiveestaan voimme kokeilla sadutusta uudelleen. Noin kaksi viikkoa myöhemmin lapsi tuli sanomaan minulle, että hänellä olisi nyt satu. Lapsi kertoi sadun innoissaan. Lapsi oli selkeästi hyvin ylpeä sadustaan. Tämä mielestäni osoitti, että sadutus on kaikkien kanssa mahdollista ja toiset lapset tarvitsevat vain enemmän aikaa siihen.

Aloin myös suunnittelemaan kirjan kantta. Halusin ottaa lapset mukaan kirjan kannen suunnitteluun, sillä halusin heidän käden jälkensä näkyvän myös siinä. Miettiessäni tietokoneella kirjan otsikkoa pyysin muutamaa lasta luokseni. Yhdessä mietimme otsikon väriä ja fonttia. Eräs lapsi toivoi otsikon väriksi punaista ja niin otsikosta tuli punainen. Lapset hyväksyivät ehdotukseni kirjan otsikosta: Lasten satukirja. Päiväkoti Kuperkeikan lasten kertomia satuja. Tulostettuani kannen kysyin lapsilta vapaaehtoisia kannen kuvitukseen. Halukkaita kuvittajia oli enemmän kuin yksi ja jokainen halukas sai kuvittaa kantta. Kerroin lapsille, että he saisivat piirtää mitä vain ja muistutin lapsia jättämään tilaa myös muiden piirustuksille. Kirjan kanteen ilmestyivät esimerkiksi balleriina, ampiainen, perhonen ja kaksi aurinkoa. Kirjan kannen kuvitus tuo mielestäni hyvin esiin sen millainen kirjan sisältö on – kirjan saduissa tapahtuu vaikka mitä. Eräänä kuvittajana toimi lapsi, joka ei ollut osallistunut sadutustilanteeseen. Kuvittamalla hän pääsi kuitenkin projektiin mukaan.

8. SATUKIRJAN VALMISTUMINEN

8.1 Viimeiset hetket

Jokaisella projektilla on alku ja loppu ja niin myös tällä projektilla. Sadutus-projektini viimeiset kolme viikkoa olin Viikarit- ryhmässä. Viikarit- ryhmässä sain kuitenkin kerättyä paljon hienoja satuja ja koin monta opettavaista sadutushetkeä. Kerroin lapsille sadutuksessa ensimmäisessä aamupiirissäni. Samana päivänä sadutin kahta lasta. Molemmat sadutukset onnistuivat hyvin. Erityisesti toisen lapsen kertoma satu yllätti minut, sillä en olisi uskonut sadutuksen onnistuvan niin hyvin hänen kanssaan. Ennen sadutustilannetta saduttajalla saattaa olla ennakkokäsitys sadutustilanteesta, joka pahimmillaan saattaa vaikuttaa sadutuksen onnistumiseen. Harvoin ennakkokäsitykset toteutuvat. Mielestäni hienointa ja haastavinta sadutuksessa on nähdä lapsi uusin silmin – ilman ennakkoluuloja. Molemmat lapset halusivat kuvittaa tarinansa välittömästi, joten kirjoitin ne tietokoneella puhtaaksi saman päivän aikana. Seuraavana aamuna luin lasten sadut ääneen. Sadutin myös muutamaa muuta lasta. Sain Viikareissa pisimpiä satuja kuin koskaan ennen. Kaksi lasta olisi varmasti jatkanut keromustaan loputtomiin ellei olisi ollut kotiin lähdön aika!

Uskon syynä tähän olleen se, että satukirjasta oli alkanut tulla konkreettinen esine. Viikareissa satukirjasta tuli valmis. Lapset pääsivät katsomaan ja koskettelemaan kirjaa. Teimme kirjan takakannta ja koristelimme kirjan esittelysivuja. Näissä minua auttoi kaksi lasta, joille molemmille piirtäminen ja askartelu olivat tärkeitä. Toinen heistä oli sadutustilanteessa todennut haluavansa vain piirtää ja eikä halunnut kertoa satua. Hän saikin kuvittaa kirjasta kaksi esittely-sivua. Näin tämäkin lapsi sai olla osallisena kirjan teossa omalla tavallaan.

8.2 Kirjan julkaisujuhlat

Projektityöskentelyyn kuuluu olennaisena osana loppuhuipennus, jossa projektille annetaan selkeä loppu. Tämän projektin loppuhuipennus oli kirjan julkaisujuhlat. Alun perin suunnitelmissa oli kokoontua yhdessä liikuntasaliin, mutta erään hoitajan ehdotuksesta päätin lukea satukirjan ääneen jokaiselle kolmelle ryhmälle erikseen. Tämä oli mielestäni hyvä valinta, sillä lapset saivat olla tutussa ympäristössään ja pienemmässä ryhmässä on ehkä helpompi keskittyä itse kuuntelemiseen. Julkaisujuhlassa tavoitteeni oli antaa mahdollisuus lasten ja aikuisten osallistua satujen kuuntelemiseen ja keskustelemiseen. Julkaisujuhlan tavoitteena oli lasten äänen kuuleminen.

Ensimmäiseksi menin Vekarat -ryhmään. Aikaa oli kulunut seitsemän viikkoa viimeisestä käynnistäni. Kysyinkin lapsilta ensin kuulumisia ja juttelimme niitä näitä. Tämä oli mielestäni tärkeää. Halusin ottaa lapset huomioon tilanteessa. Sen jälkeen esittelin kirjan etu – ja takakanta ja luin niiden tekstiä. Tämän tehtyäni aloin lukemaan satuja. Jokaisen sadun jälkeen pyysin lapsia taputtamaan ja taputin myös itse. Luettuani kaikki sadut keskustelimme saduista. Lapset saivat kertoa lempisaduistaan. Lapset myös perustelivat miksi valitsivat juuri tietyn sadun. Ryhmän ainoa sadunkertoja ei ollut paikalla, joten en voinut kysellä hänen tuntemuksiaan.

Viikareissa ja Muksuissa mentiin samalla kaavalla. Lisäksi molemmista ryhmistä löytyi sadutettuja lapsia, joten kysyin heiltä tuntemuksia sadutuksesta: miltä se tuntui ja millaista se oli.

Kirjan julkaisujuhlat olivat mielestäni hieno kokemus. Oli hienoa nähdä miten keskittyneesti lapset kuuntelivat satuja. Oli hienoa nähdä kertojien ylpeys kun hänen satuaan kerrottiin ja sitä kunnioitettiin taputtamalla. Oli koskettavaa nähdä ja kuulla miten innoissaan lapset (sekä aikuiset) keskustelivat saduista. Oli hienoa kuulla sadutettavien lasten omia mielipiteitä sadutuksesta. Projektin aikana kohtasin monia haasteita ja epäilyksiä, mutta julkaisujuhlien aikana tajusin, kuinka merkittävän asian olen tehnyt yhdessä lasten kanssa. Luettuani kirjan eräs lapsista pyysi mahdollisuutta

sadutukseen opettajalta. Opettaja suostui. Toivon, että sadutus jatkuu ainakin jossain muodossa päiväkodissa. Toivon, että lapset joita en saduttanut saavat mahdollisuuden sadutukseen myöhemmin.

9. KIRJAN RAKENNE JA KIRJAN SADUT

9.1 Kirjan rakenne

Pyrin kokoamaan kirjan niin, että se näyttää ja tuntuu oikealta kirjalta. Kirjassa oli sekä etu- että takakansi. Etu- ja takakannen kuvittivat lapset. Kuvat molemmista kansista löytyvät liitteistä. Etu- ja takakansien piirustuksissa käytin myös sadutus-menetelmää, eli kansien piirtäjät saivat piirtää mitä halusivat. En määritellyt heille mitä heidän kuuluisi piirtää. Etukannesta löytyy myös kirjan otsikko ja takakannesta lyhyt takakansiteksti.

Kirjan ensimmäiset kaksi sivua ovat esittelytekstejä, joissa ensimmäisessä kerroin lyhyesti ohjeet sadutukseen ja toisesta kerroin lyhyesti projektista. Näin kirjaa tutkiva ja lukeva aikuinen saa hieman tietoa sadutuksesta ja projektista.

Kahden esittelysivun jälkeen on vuorossa lasten satuja. Lasten sadut on laitettu aikajärjestykseen. Jokainen satu sisältää lapsen nimen, iän ja päivämäärän milloin satu on kerrottu. Tämän jälkeen paperilla on lapsen satu tietokoneella puhtaaksi kirjoitettuna. Tekstin alle jokainen lapsi on piirtänyt kuvan.

9.2 Lasten sadut

Jokainen satu oli erilainen. Satuja yhdistivät kuitenkin iloisuus ja onnelliset loput. Saduissa esiintyi paljon mielikuvitushahmoja kuten peikkoja, Muumeja ja Helinä-keijukin esiintyi myös yhdessä sadussa. Saduissa esiintyi myös paljon eläimiä. Toiset sadut olivat täysin mielikuvitusta, mutta muutamat sadut kertoivat tositapahtumista.

Monet sadut kertoivat aivan tavallisista asioista kuten kaupassa käymisestä ja karkkien syömisestä. Ympärillä olleet asiat vaikuttivat lasten satuihin. Esimerkiksi joulukuussa satuihin ilmestyivät joulukalenterit, joulukuuset, tontut ja joulupukit. Kuitenkin myös joulun alla kerrottiin satuja, jotka eivät liittyneet millään tavalla jouluun.

Lasten kertomat sadut kertovat jotain heidän ajatuksistaan. Ne käsittelivät lapsille tärkeitä asioita, esimerkiksi heidän mielenkiinnon kohteitaan. Monissa saduissa ystävyys oli tärkeässä asemassa. Lasten saduissa yhdistyivät tosi ja epätosi. Lasten saduissa huomasin, että lapset tarkkailevat ja havainnoivat aktiivisesti ympäröivää

maailmaa. Lasten saduissa saattoi tapahtua mitä vain. Monissa lasten saduissa oli selkeä juoni. Mielestäni tämä osoittaa sen, että jo pieni lapsi osaa kerronnan taidon.

Saduissa käsiteltiin myös vaikeita asioita. Eräässä sadussa puhuttiin kiusaamisesta, mutta päähenkilöinä olivat hevoset. Satu kuitenkin päättyi onnellisesti.

Minua myös yllätti kuinka rikasta ja persoonallista kieltä lapset käyttivät saduissaan. Satujen pituudet vaihtelivat parista lauseesta useiden kymmenien lauseiden satuihin.

10. MINÄ SADUTTAJANA

10.1 Näin sadutin

Sadutustilakseni valitsin huoneen, jota sanottiin myös akvaarioksi. Tilassa oli suuret ikkunat, joista pystyi näkemään sekä ulos että sisälle. Tuntui, että olin lasten kanssa siellä omassa satujen maailmassamme, mutta pystyimme silti katsomaan ulos ulkopuoliseen maailmaan. Huoneessa oli pöytä, erilaisia tuoleja ja säkkituoleja. Saapuessamme huoneeseen annoin lapsen mahdollisuuden istua minne hän itse haluaa.

Sadutustilanteita varten varasin vain lyijykynän, pyyhekumin ja paperia. Pyysin lasta mukaani sadutustilanteeseen. Kävelimme yhdessä huoneeseen, jossa pyysin lasta kertomaan minulle sadun. Lupasin kirjoittaa sen ylös juuri niin kuin lapsi sen minulle kertoo. Kerroin lapsille myös satukirjasta ja kuinka kaikkien sadut pääsisivät tähän kirjaan.

Jokainen sadutuskerta oli erilainen, jokainen lapsi on oma erityinen yksilönsä. Toiset lapset alkoivat kertomaan tarinaansa heti ja toiset taas kaipasivat paljonkin miettimisaikaa ja kannustusta. Pyrin ottamaan nämä yksilölliset asiat huomioon sadutustilanteessa.

Lapsen kertoessa tarinaa keskityin kuuntelemiseen ja kirjoittamiseen. En kommentoinut kertomisvaiheessa lasten satuja millään tavalla, sillä halusin saada lapsen oman ääneen ja ajatusmaailman kuuluviin.

10.2 Projektin haasteet

Kuten kaikissa projekteissa myös tässä projektissa oli haasteita. Haasteet eivät välttämättä ole huono asia, sillä ne kasvattavat ihmistä kohtaamaan asiat uudella tavalla. Tässä osiossa käsittelen kohtaamiani haasteita ja mitä tekisin tulevaisuudessa eri tavalla.

Projektin haasteena oli sen kiireellisyys, 10 viikkoa on yllättävän lyhyt aika. Lisäksi toteutin sen pedagogisen harjoitteluni aikana, jolloin minulla oli paljon muitakin tavoitteita ja tehtäviä liittyen oppimiseeni. En mielestäni pystynyt keskittymään sadutukseen niin hyvin kuin olisin toivonut.

Vaihdoin myös ryhmää usein, noin kolmen viikon välein. Uskon, että monet lapset olisivat tarvinneet enemmän aikaa sadutuksen onnistumiseen. Sadutus oli lapsille uusi menetelmä, joka varmasti jännitti. Uskon, että jännittäminen aiheutti sen, että joiltakin lapsilta ei syntynyt satua.

Projekti olisi voinut toimia paremmin, jos projektille olisi annettu enemmän aikaa ja projektissa olisi ollut mukana muitakin saduttajia, esimerkiksi lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Tällä tavoin satuja olisi syntynyt varmasti enemmän.

10.3 Projektin onnistumiset

Projekti kokosi ja tallensi lasten kertomuksia. Lasten sadut ovat koottuina kirjan kansien väliin. Niitä voidaan palata lukemaan, kuuntelemaan ja katselemaan myöhemmin.

Sadutettavat lapset saivat mahdollisuuden ilmaista itseään ja ajatuksiaan, ilman aikuisten tulkintaa tai määrittelyä mikä on satu. Lasten sadut olivat erilaisia ja ne osoittivat mielestäni sen, kuinka erilaisia yksilöitä me olemme jo lapsina.

Sadutustilanteissa lapset saivat myös kokea hetken, jolloin aikuinen keskittyy kuuntelemaan heitä ja kirjoittamaan sadun ylös. Lapset näkivät myös miten puhuttu puhe muuttui kirjoitetuksi tekstiksi. Erityisesti vanhempia lapsia kiinnosti kirjottamiseni ja he rytmittivät puheensa kirjoittamisnopeuteni mukaan.

Kaikki lapset pääsivät nauttimaan saduista. Satujen lukeminen muille lapsille oli mielenkiintoista ja koskettavaa. Satuja kuunneltiin ihan hiljaa. Uskon, että lapset ymmärtävät toistensa satuja paremmin kuin aikuiset. Satujen lukeminen on tärkeä osa varhaiskasvatusta ja välillä lasten omien satujen lukeminen on virkistävää. Lasten saduthan eivät noudata mitään kirjallisuuden sääntöjä. Jokaiselle lukemalleni sadulle taputettiin. Mielestäni taputtaminen osoittaa arvostusta satua ja sen kertojaa kohtaan.

Keskustelu saduista oli mielestäni antoisaa. Julkaisujuhlassa kysyin lapsilta mielipiteitä saduista ja heidän lempisatujaan. Lasten mielipiteet erkanivat satujen kohdalla ja lähes kaikkien sadut saivat ääniä.

11 ARVIOINTI JA HAVAINTOJA

Produktioon sisältyy neljä ulottuvuutta: toiminnallisuus, teoreettisuus, tutkimuksellisuus ja raportointi. Toiminnallinen puoli näkyi produktion toteutuksessa, sillä se oli hyvin toiminnallinen. Lapset saivat osallistua satukirjan tekoon. Produktio pohjautui teoriaan sadutuksesta ja taustalla olivat myös muut teorialapsuudesta ja lasten osallisuudesta. Raportointi ja tutkimuksellisuus tulevat esiin opinnäytetyössä. Tutkin soveltuuko menetelmä käytettäväksi varhaiskasvatuksessa ja miten sadutus voi lisätä lasten osallisuutta. Raportoin myös produktion kulun mahdollisimman tarkkaan. Opinnäytetyöni aikana opin lisää produktio- ja projektityöskentelystä.

11.1 Lapset

Projektin pääosassa oli työskentely lasten kanssa niin, että heidän osallisuuteensa otettiin huomioon koko projektin ajan. Tämän vuoksi pidin tärkeinä lasten mielipiteitä ja ajatuksia koko projektin aikana. Lasten mielipiteiden kerääminen on vaikeaa johtuen useasta eri syistä. Arviointi tapahtuikin tarkkailemalla lapsia sadutustilanteiden aikana ja kyselemällä lapsilta. Sadutustilanteen alku tuntui jännittävän suurinta osaa lapsista. Tämä on tietysti ymmärrettävää, sillä tilanne oli uusi. Monet lapset pääsivät kuitenkin jännityksistään irti ja uppoutuivat tarinan kertomiseen.

Mielestäni sadutushetket sujuivat lasten kanssa hyvin. Aina ei syntynyt satua, mutta lapsi sai kuitenkin olla hetken kahdestaan aikuisen kanssa. Saduttamisen ei mielestäni joka kerta tarvitse onnistua. Lapset, jotka sadutin olivat selkeästi innoissaan saduistaan. Monet lapset kertoivat niin nopeasti, että jouduin välillä pyytämään heiltä kirjoitustaukoa. Lapsia kiinnosti kirjoittamisen ja puhutun kielen muuttuminen kirjoitetuksi tuntui olevan erityisen kiehtovaa. Jotkut lapset halusivat välillä keskeyttää kertomisen, jotta voisin lukea heille sen mitä he ovat jo kertoneet. Ehkä lapset olivat epävarmoja, siitä kirjoitanko oikeasti sen mitä he sanoivat.

Moni lapsi aloitti satunsa epävarmasti, mutta rohkeni sadun edetessä. Ehkä lapset huomasivat, että en yrittänyt muuttaa tai korjata satua millään tavalla. Tämä on harvinaista varhaiskasvatuksessa, sillä yleensä kasvattajat yrittävät kehittää lasta.

Minä kehityin saduttajana. Sadutus-projektin pisimmät sadut syntyivät projektin loppuvaiheessa. Uskon, että oma lisääntynyt kokemukseni ja myös se, että projektin kirja alkoi tulla näkyväksi vaikutti lasten haluun kertoa pidempiä satuja. Myöhemmin

sadutetut lapset saivat mahdollisuuden kuulla toisten lasten satuja ja näin sadutuksen idea tuli lapsille selkeämmäksi.

Sadutushetken jälkeen kysyin usein lapsilta miltä heistä tuntui. Vastaukset olivat positiivisia. En tiedä vastasivatko lapset kuten uskoivat minun haluavan. Positiivisuus kuitenkin näkyi lasten käytöksessä. Muutama lapsi pyysi lukemaan satunsa useaan kertaan. Lapset olivat selkeästi iloisia, kun heidän satunsa saivat arvostusta muilta. Lapsilta voi olla haastavaa saada aitoja vastauksia. Lapsia olisi voinut esimerkiksi haastatella myöhemmin uudelleen tai pyytää heitä piirtämään kuvan kokemuksestaan.

Kirjan julkaisujuhlassa keskustelimme saduista. Keskustelu oli mielestäni tasa-arvoista ja pyrin kuuntelemaan lapsia aidosti. Myös lapset, jotka eivät osallistuneet sadutukseen saivat mahdollisuuden ilmaista ajatuksiaan saduista. Jokaiselle halukkaalle annettiin puheenvuoro. Lapset keskustelivat innoissaan lempisaduistaan. Juuri sillä hetkellä lasten tekemä kirja yhdisti päiväkodin kaikkia lapsia. Yksi lapsi pyysi lastentarhanopettajalta mahdollisuutta sadutukseen ja tämä oli mielestäni yksi projektin hienoimmista hetkistä. On hienoa, jos satukirja innostaa sadutukseen niin lapsia kuin aikuisia.

Lisäksi julkaisujuhlassa kysyin sadutetuilta lapsilta mielipiteitä sadutuksesta. Yhdessä ryhmässä huudettiin ”Kivaa!” Toivon, että lapset vastasivat kysymykseeni aidosti. Vastaus tuli ainakin sellaisella äänenpainolla, että uskon sen pitäneen ainakin jossain määrin paikkansa.

10.2 Aikuiset

Sain palautetta myös aikuisilta. Palaute oli sekä positiivista että rakentavaa. Rakentava palaute oli sellaista, josta olin itse samaa mieltä. Positiivista palautetta sain eniten kirjan ollessa valmis ja julkaisujuhlan jälkeen. Sain palautetta palautekeskustelussa ja myös palautekeskustelun ulkopuolelta.

Koko projektini pääosassa olivat lapset ja tämän vuoksi aikuiset ehkä olivat syrjässä. Päiväkodin henkilökunta osallistui projektiin omalla tavallaan. Sain heiltä esimerkiksi kirjallisuutta ja keskustelimme sadutuksesta.

Rakentava palaute liittyi siihen ettei sadutus onnistunut kaikkien kanssa ja projektissa tuli kiire. Allekirjoitan kaiken tämän. Projektin kiireellisyys johtui siitä, että projektin

aikana tein monia muitakin asioita. Saduttamiselle jäi liian vähän aikaa. (Aikala, Marila & Österman, 19.12.2014)

Positiivinen palaute liittyi kirjan satuihin, kirjan kokoamiseen, julkaisujuhlaan ja onnistuneeseen sadutukseen. Nämä palautteet sain suullisena päiväkodin henkilökunnalta. Julkaisujuhlassa huomasin, että myös aikuiset nauttivat lasten saduista.

12. SADUTUS OSANA VARHAISKASVATUSTA

Toteutin projektin varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus on tulevaisuuden työskentelykenttänä, ja aion myös tulevaisuudessa käyttää apunani sadutusta työskennellessäni lasten kanssa. Sadutus on monialainen menetelmä, joka tukee monia varhaiskasvatuksen tärkeinä pitämiä asioita.

Sadutus voi tukea lasten kielen kehitystä. Sadutuksen avulla lapsi pääsee tutustumaan kielen maailmaan leikillisesti. Lapsi saa sadutuksessa käyttää omaa puhekieltään ja sadutus voi tukea hänen sanavarastonsa lisääntymistä. Sadutuksessa lapsi saa nähdä miten puhuttu kieli muuttuu kirjoitetuksi. Sadutuksen avulla lapsi voi kiinnostua kirjaimista ja kirjoitetusta kielestä. Lapsi myös huomaa, että puhuttu kieli muuttuu kirjoitetuksi ja taas puhutuksi. Viesti kuitenkin säilyy samana. Kuunnellessaan muiden kertomia satuja lapsi oppii monia uusia asioita. Satujen avulla opimme esimerkiksi käsittelemään uusia, vieraita ja ehkä pelokkaita tunteita. (Korhonen, Rönkkö & Aerila 2010,1-42.)

Varhaiskasvatuksen yhtenä osana on taide. Taide antaa elämyksiä. Taide auttaa oppimisessa, sillä taiteen avulla voi uppoutua tutkimaan uutta asiaa. Taiteessa saa käyttää mielikuvitusta ja olla luova. Luovuus on tärkeää oppimiselle. Sadutus on taidetta. Sadutuksessa sadun kertoja saa itse määritellä ja päättää mistä hän kertoo. Siihen hän tarvitsee mielikuvitusta ja luovuutta. Lapsi saa leikitellä sanoilla ja lapsen sadussa voi tapahtua mitä vain. Lisäksi sadutukseen liittyy myös sadun kuvittaminen. Piirtäminen on klassinen esimerkki taiteesta. Sadutuksessa lapsi saa kuvittaa satunsa juuri niin kuin itse parhaaksi kokee. Sadutus voi tukea lapsen taiteellista kehittymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 23-24.)

Sadutus tukee myös lasten osallisuutta. Sadutuksen avulla aikuinen oppii uuden tavan kuunnella lasta ja lapsi oppii aikuisen kuuntelevan häntä. Sadutus on menetelmä lasten kuunteluun. Sadutuksen avulla aikuinen herkistyy kuuntelemaan lasta myös muissa tilanteissa. Sadutuksen kautta lapset voivat olla osana toiminnassa. Sadutus yhdistää sekä lapset että aikuiset. (Karlsson 2003; Karlsson 2005)

Vuorovaikutus, jossa saa sekä esittää mielipiteitä ja kuunnella toisia on olennainen osa kaikkien ihmisen elämää. Mahdollisuus tähän kommunikaation on tärkeää saada jo lapsuudessa. Varhaiskasvatuksessa mietitään usein sitä, mitä aikuinen voi tarjota lapselle, mutta voidaan myös miettiä sitä, mitä lapsi voi tarjota aikuiselle. Lapsilla on todella rikas mielikuvitus ja he ovat usein avoimia uusille ja vieraille asioille. Sadutuksessa lapsi saa mahdollisuuden antaa aikuiselle jotain itsestään. (Riihelä 2002)

13.AMMATILLINEN KASVU

Opintojeni tavoitteena on valmistua sosionomiksi, jolla on lastentarhanopettajan pätevyys. Pätevyyden saamiseksi olen suorittanut pedagogisen harjoittelun, varhaiskasvatukseen liittyviä opintoja ja tehnyt opinnäytetyön, joka on suuntautunut varhaiskasvatukseen. Olen opintojeni aikana saanut tutustua varhaiskasvatukseen ja sen teoriaan, ja päässyt kokeilemaan taitojani tositilanteissa.

Produktion teko opetti minulle paljon. Produktion aikana opin sekä sadutuksesta että lapsista. Produktion aikana sain mahdollisuuden tutustua henkilökohtaisesti useisiin lapsiin. Sadutus antoi minulle mahdollisuuden ja keinot tähän. Sadutus myös vaikutti siihen miten näen lasten osallisuuden varhaiskasvatuksessa.

Produktion aikana opin kuuntelemaan lasta ilman jatkuvaa tulkintaa. Opin myös huomaamaan kuinka vähän lapset saavat ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään kasvatustilanteissa. Sadutus on mielestäni virkistävä menetelmä, joka rikkoo perinteisiä kasvatuksellisia hetkiä.

Produktion aikana opin ottamaan vastuuta työstäni. Produktion toteuttaminen oli välillä raskasta, mutta opinnoista hankkimallani tiedoilla ja taidoilla onnistuin produktion toteuttamisessa.

LÄHTEET

Aaltonen, Marika 2014. Perehdytyskansio lastenkoti Jelperiin. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Aikala, Anne 2014. Henkilökohtainen tiedonanto. Haastattelu. 12.12.2014.

Aikala, Anne; Marila, Krista & Österman, Taina 2014. Palautekeskustelu. Henkilökohtainen tiedonanto. 19.12.2014.

Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! – Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Gaudeamus Helsinki University Press.

Karlsson, Liisa, 2003. Sadutus – avain osallistavaan toimintakulttuuriin. PS-kustannus.

Karlsson, Liisa 2005. Sadutus – avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Gummerus Kirjapaino Oy.

Karlsson, Liisa 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin - verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä. Stakes. Raportteja 241. Gummerus kirjapaino Oy.

Korhonen, Riitta; Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli (toim.) 2010. Pienet oppimassa – kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos. Rauman yksikkö. Uniprint Turku.

Kuokkanen, Ritva; Kiviranta, Mervi; Määttänen, Jukka & Ockenström, Leena 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä – opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.4.2015.

[http://kirjastot.diak.fi/files/diak lib/Muut PDF/C10 2007 Kohti tutkivaa ammattikayntoa.pdf](http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Muut_PDF/C10_2007_Kohti_tutkivaa_ammattikayntoa.pdf)

Lapset kertovat- hanke i.a. Miten sadutus syntyi? Viitattu 28.3.2015

<http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Sadutus/sadutusohje.htm>

Martin, Mari 2004. Satu elämän kosketuspintana – lapsen ja aikuisen kerronta. Teoksessa Inkeri Sava & Virpi Vesanen- Laukkanen (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. PS-kustannus.

Nakkilan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma i.a. Viitattu 24.4.2015.

http://www.nakkila.fi/asiakirjat/pub/%7B6BAFC607-8493-486C-8C29-E9356AD9AD50%7D_Varhaiskasvatussuunnitelma%20UUDISTETTU%202014.pdf

Riihelä, Monika 2002. Children's Play Is The Origin Of Social Activity. European Early Childhood Education Research Journal. Vol.10 No.1 2002, s.39-53

Riihelä, Monika 29.5.2002. Lyhyesti sadutuksesta.

http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Julkaisut/ARTIKKELIT/Sadutuksesta_1_yhyesti_Monika.htm

Sava, Inkeri & Katainen, Arja 2004. Taide ja tarinallisuus itsen ja toisen kohtaamisen tilana. Teoksessa Taiteeksi tarinoitu oma elämä. PS-kustannus. Juva.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 26.4.2015.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Tulensalo, Laura & Ylä-Herranen, Tiina 2009. Avoimen dialogin ja verkostotyön mahdollisuudet lastensuojelussa s.22-26. Teoksessa Ilona Tanskanen & Eeva Timonen-Kallio(toim.) Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turun ammattikorkeakoulu.

YLE. Lasten omat sadut paljastavat luonteen ja kasvattavat itsetuntoa. 20.3.2013.

<http://areena.yle.fi/tv/1870079>

LIITE 1: KIRJAN ETUKANSI

Lasten satukirja. Päiväkoti Kuperkeikan lasten kertomia satuja

LIITE 2: Takakansi

Lasten satukirja. Tässä kirjassa on lasten kertomia satuja ja kertomuksia.

LIITE 3: Kuva julkaisujuhlasta:

LIITE 4: Satukirjan lyhyet ohjeet sadutukseen:

Lyhyet ohjeet sadutukseen:

-Saduttaa voi missä ja milloin vain

-Saduttamiseen tarvitaan vain kynä ja paperi

-Saduttamisessa lasta pyydetään kertomaan satu. Satu kirjoitetaan ylös juuri niin kuin lapsi on sen kertonut. Lopuksi satu luetaan lapselle ääneen ja lapsi saa halutessaan muuttaa satua.

-Saduttaa voi yhtä lasta kerrallaan tai pienryhmää.